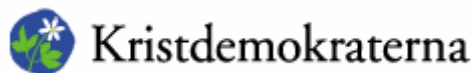

Socialdemokraterna

Hur höger eller vänster är du?

Svara på frågorna – Valsnurrar ger besked

Vilket parti ska jag rösta på?

Hos Ungt val får du besked.

Svara på valsimulatorns 30 frågor. Sen ser du både hur mycket moderat och vänsterpartist du är.

– Dagens svensk är randig i sina åsikter: röd, grön och blå samtidigt, säger statsvetaren Tommy Möller.

Valsimulatorn har skapats av fem statsvetare och journalister.

– Det har funnits ett antal valsimulatorer tidigare som varit ganska dåligt gjorda.

Utmaningen var att konstruera en som höll, säger Marie Söderqvist, journalist som medverkar i TV 4 och Moderna Tider.

– Även om man blir moderat i första hand, så kanske man samtidigt blir miljöpartist till 30 procent. Det är inte valsimulatorn det är fel på, utan det är sanningen om den svenska politiken, säger hon.

Skiljande frågor skulle hittas

Gruppens första utmaning var att hitta de partiskiljande frågorna.

– Partierna är ganska lika varandra i Sverige. Man kan inte fråga om vi ska betala skatt och hjälpa hemlösa, det tycker alla. I stället fick vi borra ganska djupt i frågorna, säger Christer Isaksson, journalist som skrivit flera böcker och ofta syns i TV 8.

Han är nöjd med resultatet, att man inte bara ser om man är socialdemokrat, utan också om man i andra hand lutar mest åt till exempel centerpartiet eller vänsterpartiet.

Konstruktörerna har inte bara läst partiernas program, utan sammanvägt åsikterna inom moderparti, kvinnoförbund, ungdomsförbund och besluten från partiernas stämmor.

Tar fram sakfrågorna

– I media fokuseras otroligt mycket på partiledaren. Valsimulatorn är ett sätt att plocka fram

sakfrågorna, och minska partiledarnas betydelse, säger Marie Söderqvist.

Statsvetaren och skribenten Stig-Björn Ljunggren säger:

– Valsimulatorens är inte det slutgiltiga svaret på vilket parti man tillhör, utan den är ett verktyg för att analysera sin politiska ståndpunkt. Sen är det ju förbannat roligt att se var man hamnar någonstans. Människor i min omgivning har insett att ”jag är nog fan moderat!”

Statsvetaren Tommy Möller är också nöjd med sitt verk:

Inte som i USA

– Det här är ett sätt att förnya den demokratiska dialogen, det kan öka intresset och engagemanget för den traditionella politiken.

Slutligen kan Ungt val garantera att valsimulatorens inte används som i USA:

– USA var det första landet där man använde valsimulatorer. Men där kräver man att folk registrerar sig först, vilket leder till att annonsörer blir mycket intresserade av svaren, säger den femte medlemmen i konstruktörsgruppen, Alejandro Claps, som är skribent och rådgivare inom politik.

Vi som gjorde åsiktstestet:

Marie Söderqvist, journalist, konsult, skribent och debattör. Skriver regelbundet i Moderna Tider och syns i TV 4 varje vecka. Bor i Stockholm och arbetar på företaget UnitedMinds.

Stig-Björn Ljunggren, fil dr på en avhandling om moderaterna, skribent och konsult. Har också skrivit böcker om de politiska ideologierna. Syns i TV 4. Bor i Uppsala. stikkan@ljunggren.com

Alejandro Claps, skribent, journalist, rådgivare inom politik och samhällsfrågor. Specialiserad i strategisk kommunikation. Från Uruguay till Sverige som politisk flykting 1976. Röstade första gången i sitt liv i Sverige 1979. Bor i Stockholm.

Christer Isaksson, journalist och författare som skrivit flera böcker om politik och fotboll, syns ofta i TV 8 och bor i Stockholm.

Tommy Möller, professor i statsvetenskap vid Stockholms universitet. Bor i Uppsala. Har skrivit flera böcker om politik, t ex Borgerlig samverkan, Demokratins trotjänare, Premiär för personval m fl.

Så här gör du!

1. Läs och ta ställning till de 30 frågorna. Skriv på separat papper.
2. Markera de som du tycker är de tre viktigaste frågorna. Skriv på separat papper.
3. Sök upp en dator, gå in på www.aftonbladet.se. Klicka på "Val 2002", klicka sedan på "Valsnurran". Fyll i och du får fram din partipolitiska profil!

---

1 av 30 Sverige behöver fler friskolor.

Sympatiserar starkt

innebär att du vill ta ifrån kommunerna huvudansvaret för att driva skolor och låta alla skolor bli fria skolor. För dig finns ingen gräns för hur många friskolorna är. Du ställer därför också upp på att vi får fler privata skolor, som finansieras av föräldrarnas förmåga att betala.

Sympatiserar

innebär att du tycker att den svenska skolan har kört fast och att den behöver påtryckningar och konkurrens. Du ser framför dig att 10-15 procent av eleverna går i friskolor och detta tvingar den kommunala skolan till förbättringar.

Är emot

innebär att du tycker att det är bra som det är: det största flertalet elever ska gå i kommunala skolor där alla ges lika förutsättningar. Du har inget emot att ett par procent av eleverna går i friskolor med ny eller annorlunda pedagogik, som den kommunala skolan kan ta lärdom av.

Är starkt emot

innebär att du tycker att alla elever ska gå i en väl fungerande kommunal skola som ska ge alla lika bra förutsättningar. Detta är en viktig ideologisk ståndpunkt för dig. Du anser att friskolor, också de få som i dag finns, tar resurser från den kommunala skolan. Detta är en viktig orsak till att den kommunala skolan har problem.

Bakgrund

Endast några procent av Sveriges elever går i friskolor. Under senare år har dock intresset ökat kraftigt för denna skolform. Friskolor finansieras precis som de kommunala skolorna med statsbidrag, men de drivs inte i regi av kommunerna utan av huvudmän som ofta har en speciell pedagogisk inriktning och kan vara en pedagogisk förening, annan förening, sammanslutning av föräldrar i kooperativ, företag, religiös sammanslutning etc. Debatten gäller om dessa skolor är bra för Sverige och barnen, om de stimulerar den kommunala skolan att bli bättre, eller om de bra tar pengar från den kommunala skolverksamheten. I övriga europeiska länder är det betydligt vanligare med privata skolor och friskolor. I Danmark går omkring tio procent av eleverna i friskolor.

---

2 av 30. Lagstiftningen mot pornografi bör skärpas.

Sympatiserar starkt

innebär att du helst skulle vilja förbjuda pornografi, om det var möjligt i vårt öppna och fria samhälle med en långt gången yttrande- och tryckfrihet, som vi i alla andra sammanhang är stolta över. Du definierar porr som förtryck och förnedring av människor. Därmed blir ditt engagemang mot porr en viktig moralfråga.

Sympatiserar

innebär att du anser att alla former av pornografi är ett tydligt uttryck för kvinnoförtryck och att dagens pornografi kopplar samma våld och sex på ett så obehagligt sätt att den påverkar människor, både utsatta och användare. Du vill hitta sätt att klämma åt pornografin så långt det är möjligt inom ramen för vår yttrandefriheten.

Är emot

innebär att du, även om du föraktar pornografi, inte är beredd att tumma på de friheter som måste tillåtas i ett öppet samhälle. En av de viktigaste principerna för dig är yttrandefriheten. Vi får ta det onda med det goda, menar du. Du talar för att upplysning, information, utbildning och köpbojkotter är bättre vägar att gå än att stifta nya lagar.

Är starkt emot

innebär att du sätter yttrandefrihet, etableringsrätt och marknaden före förbud mot pornografi. Du menar att marknaden ska tillåtas reglera efterfrågan på pornografin och att denna typ av frågor inte är något som staten ska lägga sig i. Om människor använder porr fyller den förmodligen ett behov, hävdar du. Om människor inte vill ha dagens grova pornografi kommer den att marginaliseras så pass att den knappast märks eller rent av att försvinna, menar du.

Bakgrund

De som förespråkar hårdare lagstiftning mot pornografi hävdar att pornografin är ett uttryck för ett allt råare och accelererande kvinnoförtryck som har sitt ursprung i kvinnoförakt. Kvinnor presenteras i pornografin som sexuella objekt, som manipuleras och förnedras. Våldspornografi är redan förbjuden. Förespråkare för ytterligare lagstiftning menar att sex i porrutbudet kopplas till förnedring och förtryck, som leder till att människor utnyttjas och far illa. Motståndare till hårdare

lagstiftning kan vara emot pornografi, men anser oftast att hårdare lagstiftning påverkar
öjligheterna till yttrandefrihet. Att oacceptabelt i en rättstat..

---

3 av 30. Det kan vara rätt att ta till civil olydnad

Sympatiserar starkt

innebär att du ser civil olydnad som ett sätt att värna människan och samhället, t ex gentemot en politisk makt. Men du anser också att det är rätt att protestera på gator och tillgripa hot om våld och skadegörelse för att kämpa för en god sak, visa ett uppenbart missnöje eller protestera mot att den politiska makten har gått för långt. Du har stor t ex förståelse för aktioner som miljöaktivister genomför.

Sympatiserar

innebär att du ser civil olydnad som en möjlighet till protest mot en överhet som har gått för långt.

Är emot

innebär att du anser att man ska inordna sig i det demokratiska samhället och respektera demokratiskt fattade beslut.

Är starkt emot

innebär att du tror mycket starkt på det samhälle vi har byggt upp och på de beslut som politikerna fattar. Du tror inte att de kan göra felbedömningr eller övergrepp som drabbr enskilda eller grupper. Du menar att de som tar till civil olydnad, t ex miljöaktivister som med sina liv som insats försöker stoppa miljöfarliga transporter eller människor som protesterar mot uppenbara fall av rättsövergrepp, ska ställas till svars för sina aktioner och dömas därefter.

Bakgrund

I den nyligen avslutade demokratiutredningen uttrycks en positiv inställning till civil olydnad. Utredningen menar att civil olydnad kan rättfärdigas och i vissa fall till och med vara ett sätt att faktiskt värna rättsstaten. Dock slogs följande fast: ²Vi kan dock aldrig varken tolerera eller försvara att medborgare tillgriper våld eller hot om våld, eller tillgriper skadegörelse, hur gott syftet än må vara. De som utför dessa handlingar bör även dömas därefter.²

---

4 av 30. Sverige bör snarast bli medlem i EMU.

Sympatiserar starkt

innebär att du anser att politikerna fortast möjligt bör ta beslut om EMU-medlemskap. Och att du hoppas att en folkomröstning ger ett klartecken för medlemskap.

Sympatiserar

innebär att du tror att Sverige gynnas av fördjupat samarbete med de andra EU-länderna, särskilt inom penning- och finanspolitikens område. Du anser att den gemensamma valutan skapar monetär stabilitet, vilket är grunden för ekonomisk tillväxt.

Är emot

innebär att du anser att Sverige klarar sin ekonomi bättre genom att stå utanför EMU. Det har vi visat genom saneringen av ekonomin och den kraftiga ekonomiska tillväxten.

Är starkt emot

innebär att du håller hårt på tesen att vi ska vara herrar i vårt eget hus. Du brukar påpeka att den politik som blivit ett adelsmärke för Sverige, full sysselsättning och social rättvisa, inte utgör en prioritet för den europeiska centralbanken. Du kan också påminna om den svaga demokratiska kontrollen av ECB. Du anser att den svenska Riksbanken endast utanför EMU kan föra en räntepolitik som kan stabilisera ekonomin och rädda tillväxten och jobben i vårt land.

Bakgrund

Som medlem i EU är Sverige också med i den europeiska monetära unionen EMU - dock har vi valt att inte vara med i euro-samarbetet. Det skulle leda till att vi byter vårt myntslag kronan mot den gemensamma valutan euron och underordnar oss besluten från den Europeiska Centralbanken (ECB). Genom EMU fördjupar Sverige på olika sätt sin integration med de andra medlemsländerna, särskilt inom penning- och finanspolitiken områden. Den gemensamma valutan sägs skapa monetär stabilitet vilket är grunden för ekonomisk tillväxt. Den ska också skydda länderna från globala spekulanters attacker mot olika nationella valutor. De som vill att vi ska gå med i EMU talar ofta om att vi får en säkrare nationell ekonomisk utveckling i skydd av en större gemenskap. De tolv länder som ingår i EMU bestämmer i dag i praktiken de ekonomiska ramarna som alla femton EU:s medlemsländer måste följa. De som tycker att vi ska stå kvar utanför menar att vi inte ska överge våra möjligheter att styra vår nationella ekonomiska utveckling från Sverige. Motståndarna till ett EMU-inträde brukar påminna om den svaga demokratiska kontrollen av ECB. Dessa påpekar dessutom att en politik för full sysselsättning och social rättvisa inte utgör en prioritet för den

europiska centralbanken. Den svenska Riksbanken kan, om vi står utanför EMU, föra en alternativ räntepolitik som kan stabilisera ekonomin och kortsiktigt rädda tillväxten och jobben.

---

5 av 30. Sänkt arbetstid genom lagstiftning är ett viktigt politiskt mål.

Sympatiserar starkt

innebär att du tycker att det är dags för alla att jobba mindre. Arbetsveckan bör vara högst 30-32 timmar, mot 40 idag. Du har länge funderat på det här med sextimmars arbetsdag. Det är viktigt för dig att lönen inte sänks i motsvarande takt som arbetstiden sänks. Du anser att regering ska förbereda ett sådant lagförslag och att riksdagen snarast ska fatta beslutet.

Sympatiserar

innebär att du tycker att många har för lång arbetstid och att det säkert är nödvändigt för många med sänkt arbetstid. Men du kan lika väl tänka längre semester som sänkt arbetstid.

Är emot

innebär att du tycker att politikerna inte ska fatta beslut om hur lång arbetstiden ska vara. I ett modernt samhälle är det upp till arbetsgivare och arbetstagare att diskutera sig fram till en lagom lång arbetstid.

Är starkt emot

innebär att du för det första anser att politikerna inte ska kunna fatta beslut om arbetstidens längd. Det är en fråga för arbetsmarknadens parter. För det andra tycker du att Sverige har relativt generösa regler när det gäller den totala arbetstiden. Du brukar hävda att den reella pensionsåldern faktiskt ligger en bit under 60 år. För det tredje anser du att tillfället för att sänka pensionsåldern är synnerligen illa valt. I den rådande högkonjunkturen krävs att vi alla jobbar mer. Sverige kommer snart att behöva importera arbetskraft.

Bakgrund

I debatten har det argumenterats för sänkt arbetstid med hänsyn till det uppdrivna arbetstempo på många arbetsplatser med fler arbetsskador, utbrändhet, förtidspensioneringar och längre sjukskrivningsperioder som följd. Speciellt inom vården, med många fysiskt tunga arbetsmoment, har stressen drabbat lågavlönade kvinnor varför denna välfärdsreform anses få också en rättvis- och jämställdhetseffekt. Tre förslag diskuteras för närvarande: 1. Lagstiftning om en sänkning av veckoarbetstiden till 35 timmar för alla. 2. Lagstiftning om längre semester i stället för kortade arbetstid. 3. Politikerna ska inte lägga sig i hur lång arbetstiden ska vara. En sänkning ska alltså inte baseras på lagstiftning. En sänkning av arbetstiden är en fråga som arbetsmarknadens parter ska förhandla sig fram till. Frågan i Valsimulatorens handlar om just detta: Är det en fråga för politikerna att lägga sig i hur lång arbetstiden är?

---

6 av 30. Det är viktigt att med skatter och bidrag utjämna de ekonomiska skillnaderna mellan människor i Sverige.

Sympatiserar starkt

innebär att du på alla tänkbara sätt vill ta från de rika och ge till de behövande. Du är för höjda inkomstskatter för höginkomsttagare. Du är för skatter som värnskatt, som lägger en extra skatt på högre inkomster. Du anser också att Robin Hood-skatten är bra: rika kommuner ska slussa över pengar till fattiga kommuner i glesbygden.

Sympatiserar

innebär att du anser att höginkomsttagarna bör betala mycket skatt, ungefär som idag, och att låginkomsttagarna ska få sänkt skatt. Du är i stort sett för att behålla dagens progressivitet i skatteskalorna. Du anser dock att det måste finnas vissa, men dock begränsade, löneskillnader mellan dem som jobbar mycket och dem som inte vill eller kan göra en lika stor kvalitativ eller kvantitativ insats. Högre lön ska utgöra en morot, ungefär som i dag.

Är emot

innebär nödvändigtvis inte att du är emot en ökad ekonomisk utjämning, men du tycker snarare att skatter ska sänkas samtidigt som avgifter och bidrag bör minimeras. På så sätt kan fler få mer pengar att leva på, vilket gynnar lågavlönade.

Är starkt emot

innebär att frågan är ideologiskt betingad för dig. Du menar att det är skillnad på människor. En del är helt enkelt strävsammare än andra. Du anser att de som är duktiga ska ha bra betalt. Sedan kvittar det om de efterfrågade är industriledare, politiker, artister, LO-medlemmar eller idrottsmän. Priset på dem bestämmer marknaden. Enligt ditt synsätt är det regeringens uppgift att ta in de skatter som behövs för vårt gemensamma väl, som skolor och sjukhus. Det borde däremot inte vara regeringens sak att omfördela pengar på så sätt att man tar från rika och ger till andra.

Bakgrund

Under 1900-talet uppfann och använde politikerna det progressiva skattesystemet för att utjämna klyftorna. Man tog från dem som hade och gav till dem som behövde. På så sätt ökade och ökades den ekonomiska jämlikheten. Det progressiva skattesystemet ifrågasätts sällan. Snarare är det progressiviteten i det som fördelningspolitiskt instrument som väcker debatt. Försvaren av systemet och den kraftiga progressiviteten menar att klyftorna fortfarande är stora i Sverige. Kritikerna menar att människor som arbetar hårt måste ha rätt att bli rika. Därtill menar man att skattesystemet ska vara konstruerat så att det ska löna sig att satsa, t ex studera under lång tid. Den som är villig att satsa ska kunna förvänta sig en högre lön i framtiden än den som inte tar samma initiativ.

---

7 av 30. Homosexuella ska ha rätt att adoptera barn

Sympatiserar starkt

innebär att du anser att det inte finns någon skillnad på om ett barn växer upp med två föräldrar av olika kön eller av samma kön. Den sexuella läggningen har ingen som helst betydelse i rollen som förälder.

Sympatiserar

innebär att du anser att homosexuella par och föräldrar kan vara lika förstående, kärleksfulla och kloka som andra föräldrar.

Är emot

innebär att du menar att ett barn av en rad olika skäl behöver föräldrar av olika kön.

Är starkt emot

innebär att du tycker att barn ska växa upp hos två föräldrar av olika kön. Du anser att den sexuella läggningen hos föräldrarna har betydelse för barnets välbefinnande. Barn till homosexuella par kan till exempel utsättas för mobbning, vilket kan vara skadligt för barnets utveckling.

Bakgrund

. Homosexuella par har i likhet med alla andra myndiga personer i Sverige rätt att ansöka om att bli prövade som adoptivföräldrar. Debatten har kommit att utgå från barnens perspektiv: Är det nödvändigt för barnens utveckling att ha två föräldrar av olika kön eller går det lika bra med två föräldrar av samma kön. Motståndarna menar att barn behöver föräldrar av olika kön. Bl a hänvisar de till att barnen kan bli utsatta för mobbning p g a adoptivföräldrarnas sexuella läggning, ett motiv som går tvärtemot avsikten med adoptionen, som är att skapa en stabil och harmonisk grund för barnet. De homosexuella menar att de är diskriminerade p g a sin sexuella läggning och diskvalificeras som adoptivföräldrar.

---

8 av 30. Unga brottslingar bör kunna dömas till hårdare straff.

Sympatiserar starkt

innebär att du tycker att brott ska bekämpas med hårda repressiva metoder. Straffen, också de för unga, bör allmänt sett bli hårdare, anser du. Du anser att det är fel att grova brottslingar ska komma lindrigare undan bara för att de är unga. Sympatiserar innebär att du anser att något måste göras för att förhindra att antalet grova brott ökar bland unga. Att skärpa straffen kan vara en metod.

Är emot

innebär att du anser att det finns en skillnad mellan den som begår ett brott, även om det är grovt, i unga år, kanske för första gången eller i oförstånd, och den som vid upprepade tillfällen begått grova våldsbrott. Du tror inte att hårdare straff hjälper den unge tillbaka till ett normalt liv.

Är starkt emot

innebär att du inte tror på dagens straffsystem med fängelsepåföljd för unga brottslingar. Du skulle vilja se alternativa metoder för att få unga människor på fötter igen.

Bakgrund

Är brottslingen under 21 år tas särskilt hänsyn och straffen blir därför i regel betydligt lindrigare. I dag tillämpas också avskrivning av strafftiden. Den kan räkna med att bli fri som har avtjänat tvåtredjedelar av ett tidsbestämt straff. Det innebär att en unga brottsling får straffet lindrat vid två tillfällen.

---

9 av 30. Sveriges företagsklimat förbättras bäst om företagen slipper regleringar, administrativt krångel, byråkrati m m.

Sympatiserar starkt

innebär att du anser att politikerna ska lägga sig i mindre vad som händer i näringslivet. Du menar att politiker inte kan skapa jobb det kan bara företagen göra. Däremot kan förnuftiga politiker

skapa förutsättningar för fler jobb: Ska Sverige växa och jobben bli fler måste politikerna öppet stötta företagen, det sker genom låg företagsbeskattning och enkla regler, är din åsikt.

Sympatiserar

innebär att du har stor förståelse för de företagare, framför allt små företagare, som klagat på höga skatter, byråkrati, momsredovisningen och liknande. Du menar att ekonomiska pålagor och besvärliga administrativa rutiner förhindrar dem från att expandera. Du anser att företagen i större utsträckning ska få ägna sig åt det de är bra på: produktion.

Är emot

innebär att du anser att företagens villkor är goda i Sverige och att politikernas insatser behövs för att se till så att alla får ett jobb.

Är starkt emot

innebär att du anser att företagen har en unikt bra situation i Sverige, med låg företagsbeskattning och helt rimliga regleringar. Du tycker att det är viktigt att myndigheterna med hjälp av ett ambitiöst regelverk kan förhindra skattesmitning, skatteplanering och fusk i näringslivet. Du är övertygad om att med färre regler skulle skatteintäkterna från näringslivet minska. Du tror också att samhällets och politikernas insatser och krav på företagen krävs för att skapa full sysselsättning. Du tror inte att företagen skulle anställa t ex handikappade, äldre och socialt problemfyllda människor utan påtryckningar.

Bakgrund

Företagen har en huvudroll för ökad tillväxt och sysselsättning i Sverige. Många av framtidens tekniska uppfinningar, framsteg och jobb måste skapas och utvecklas dessutom i små företag. Ofta sägs att både stora och mindre företagen möter svårigheter och hindras i uppbyggnaden av såväl regleringar som myndighetskrav och ekonomiska pålagor. Därför påpekas ofta att om företagen slapp en del administrativt och byråkrati skulle de kunna expandera och nyanställa. Genom förbättrade villkor för företagen skapas en långsiktig stabilitet som främjar ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning.

---

10 av 30. Skatt på arbete bör snarast ersättas av olika miljöskatter.

Sympatiserar starkt

innebär att du anser att ett omfattande paket av gröna skatter krävs omgående eftersom nuvarande produktionsmetoder tär hårt på människor och miljö. Du är övertygad om att företagen snabbt skulle ställa om sin produktion till att bli mer miljövänlig om de insåg att de kunde tjäna pengar på omställningen.

Sympatiserar

innebär att du ställer upp på tesen att Sverige bör byta skattesystem för företagen och övergå till att ta ut skatt på miljöfarlig produktion i stället för på arbete.

Är emot

innebär att du tror på dagens skattesystem och att du inte ser tillräckliga skäl för att följa andra länder byta skattesystem för företagen.

Är starkt emot

innebär att du ser en direkt fara i att vårt land ensamt och snabbt byter ett skattesystem som är etablerat och väl fungerande i Sverige och omvärlden. Du är övertygad om att höga miljöskatter skulle driva en stor rad företag utomlands.

Bakgrund

Principerna för en grön skatteväxling handlar om att byta källa för skatteuttag, från skatt baserad på produktion och arbete till skatter som på olika sätt gynnar miljön. Enligt internationella överenskommelser måste Sverige minska sina utsläpp av koldioxid och andra gaser som ger upphov till den sk 'växthuseffekten'. Efter en grön skatteväxling skulle till exempel ett företag som tillverkar miljöfarliga produkter få högre skatter än i dag. Ett som har en miljören produktion skulle kunna tjäna på en skatteväxling. Samtidigt som många ställer upp på den här växlingen påpekas att det är det angeläget att beakta den svenska industrins internationella konkurrenskraft så att miljöskatterna inte driver företag att lägga verksamheten i andra länder. Det sägs att skatten på arbete måste sänkas i motsvarande grad som skatten på miljöförroeningar höjs.

---

11 av 30. Mer personval skulle stärka demokratin.

Sympatiserar starkt

innebär att du tycker att politiken är tråkig och att du är starkt bekymrad över politikens förfall. Du anser att människor skulle engageras om de fick rösta på personer i stället för partiprogram.

Sympatiserar

innebär att du tror att personvalen skulle ge plats åt nya människor och att detta skulle lyfta

politiken, inte minst på lokalplanet.

Är emot

innebär att du framhårdar i tron på att partierna står över människorna och de enskilda politikerna.

Är starkt emot

innebär att du tycker att väljarna ska rösta på idéer och partiprogram, inte på enskilda politiker eller människor. Du är också rädd för att ekonomin ska ta överhanden; starka krafter kan komma att finansiera vissa kandidater och få makt över dem. Då är demokratin i fara, menar du.

Bakgrund

I valet 1998 kunde personer som inte fick partiernas förtroende ställa upp på egen hand och på så sätt kandidera till de politiska församlingarna. I riksdagen sitter sedan dess en handfull personer som slog ut partikamrater genom att samla stöd på hemmaplan för sig. Dagens personvalsmodell är resultatet av en kompromiss mellan de partier som vill stärka personvalsinslaget och de som tycker att det är tillräckligt starkt. Konflikten går mellan dem som tycker att vi bör få rösta på personer och de som tycker att partiprogrammen är det viktigaste. Gruppen som är för personval hävdar att detta är lösningen på politikens kris. Genom att personvalen lyfter fram nya och andra kandidater än de som partierna valt att satsa på, väcks människors intresse för politik och val. De ser också möjligheter till nya partibildningar, nya personkonstellationer, nya frågeställningar och till breddad demokrati när okända och nya förmågor kan ta sig förbi partihierarkin. De som håller fast vid den gamla modellen markerar värdet av att väljarna tar ställning till politiska program snarare än enskilda individer. De säger att ett starkt inslag av personval kan flytta intresset från partiernas helhetsförslag till att mer handla om enskilda politikernas personliga egenskaper eller hjärtefrågor". De är också rädda för att ekonomiskt starka krafter kan komma att finansiera vissa kandidater och få makt över dem. Då kan demokratin, i meningen medborgarnas makt över politiken, urholkas.

---

12 av 30. Det är viktigt att sänka skatterna.

Sympatiserar starkt

innebär att du tror på ett annat samhälle, som innebär ett annat sätt att finansiera välfärden. Du vill att människor ska få behålla det mesta av sin lön och själva få bestämma hur pengarna ska disponeras. Du tror också att fler jobb kan skapas om skatten sänks för företag och människor.

Sympatiserar

innebär att du tycker att det svenska skattetrycket är för högt. Du accepterar att vara med och betala för viktiga samhällsfunktioner via skattsedel men tycker att skattenivån har blivit för hög för både hög- och låginkomsttagare.

Är emot

innebär att du tycker att det skattetryck och den samhällsmodell vi har är bra.

Är starkt emot

innebär att du tror starkt på den samhällsmodell som vi har och att det går att bygga ut och förbättra den. Du vill höja skatterna för att säkra en bättre skola och bättre sjukvård. Du tycker dessutom att människor med mycket höga inkomster bör betala mer i skatt och att företag med mycket stora vinster bör betala in mer till samhället.

Bakgrund

USA inledde en era av skattesänkningar under president Ronald Reagan och hans politik döptes till Reaganomics och spreds över världen. Europa följde så småningom efter och många länder har genomfört kraftfulla generella skattesänkningar. I början av 90-talet genomförde också Sverige en stor skatteomläggning. Sverige är dock fortfarande det land i Europa efter Danmark som har högst skatter. I dag talar flera partier om behovet av en generell skattesänkning till förmån för både inkomsttagare och företag. Mot detta står de som menar att Sverige måste behålla möjligheten till stora skatteintäkter för att klara att betala den generella välfärden. Dessutom varnar motståndarna att dessa skattesänkningar kan leda till ökad inflation och höjda räntor vilket i sin tur kan påverka den gynsamma högkonjunkturen.

---

13 av 30. Sverige bör ha folkomröstningar oftare.

Sympatiserar starkt

innebär att du misstror politikerna oavsett om de sitter i riksdagen eller kommunfullmäktige. Du vill ha direkt demokrati för att få vara med och fatta beslut.

Sympatiserar

innebär att du tror att folkomröstningar kan stimulera demokratin.

Är emot

innebär att du tycker att vår representativa demokrati fungerar väl.

Är starkt emot

innebär att du lägger stor vikt vid den demokratimodell som vi har: folkstyre med val vart fjärde år. Du anser att det är de valda politikerna som ska ta besluten. Du är rädd för att folkomröstningar kan leda till populistiska strömningar och ett sämre fungerande samhälle.

Bakgrund

Sverige är en representativ demokrati grundad på folklig självstyrelse med allmän och lika rösträtt i fria val, baserade på flerpartisystem och med skyddad valhemlighet. Systemet innebär att politikerna skall fullgöra den politik de fått väljarnas stöd för. Hittills har folkomröstningar använts sparsamt och har endast aktualiserats när det gällt förslag som inneburit stora förändringar i demokratins spelregler eller de valda organens befogenheter. Under de senaste 50 åren har endast ett fåtal frågor avgjorts i folkomröstningar: högertrafikomläggningen (där folket dock sa nej) ATP:s införande, kärnkraftsavvecklingens principer och EU-medlemskapet. Nu hävdar dock alltfler att det representativa styrelseskicket behöver kompletteras med former som ger direkt inflytande för medborgarna. Det kan bland annat ske i form av beslutande folkomröstningar. Anhängarna vill att folkomröstningsinstitutet ska kunna användas både på nationell och lokal nivå. Folkomröstningar skulle stimulera demokratin och det politiska livet, heter det ofta.

---

14 av 30. Det är bra att Sverige är med i EU.

Sympatiserar starkt

innebär att du tror på ett enat Europa som modell för fred och utveckling. Du vill att fler stater ska kunna bli medlemmar i EU och du tror på ett fördjupat samarbete mellan länderna. Du är inte främmande för att diskutera en federal europeisk stat.

Sympatiserar

innebär att du tycker att när nu Sverige är medlem i EU så ska vi bejaka detta, ta vårt ansvar och arbeta konstruktivt och efter bästa förmåga. Vi har mycket att lära ut, men också mycket att lära, tycker du.

Är emot

innebär att du anser att ett fördjupat samarbete mellan länder i Europa kostar för mycket för Sverige: den svenska nationalstaten riskerar att förloras när EU kan besluta alltmer om de enskilda staternas inrikespolitik.

Är starkt emot

innebär att du anser att utvecklingen går mot inte bara gemensam ekonomi utan också gemensamt försvar och en gemensam polis. Du menar att utvecklingen pekar mot en federal europeisk stat. Du tror på nationalstaten också i Europa. Du menar att Sverige har mer att förlora än att vinna på fördjupat samarbete; vi tvingas ge upp det som är utmärkande för vårt samhälle.

Bakgrund

Sverige är medlem i den Europeiska Unionen sedan 1995. En negativism, avoghet och skepsis anses ha präglat svenskarnas inställning gentemot EU. Detta har också återspeglas i återkommande opinionsundersökningar. Inom EU avgörs många viktiga frågor som gäller medlemsländernas inrikespolitik. I debatten sägs att om Sverige skall kunna ta sin del av ansvaret för Europas utveckling, kunna fördjupa sin integration med de andra medlemsländerna och samtidigt öka nyttan av denna, krävs det en attityd som bejakar medlemskapet. Om Sverige skall kunna spela en aktiv roll i Europa måste man bejaka en europeisk identitet. Genom en aktiv och offensiv satsning på EU blir vårt land mer känt och respekterat, vilket kan innebära högre export, ökade investeringar och nya arbetstillfällen i Sverige. Dessutom skulle det förmodligen innebära ökad turism. Därför kan ett intensivt samarbete med länderna inom EU leda till att våra förslag miljö, sysselsättning och utvidgning samt en förändring av jordbrukspolitik och lösningar på olika samhällsproblem blir kända, tas på allvar och vinner gehör. Ett ökat europeiskt samarbete kan visa sig vara en bra och nödvändig politik som på sikt tryggar svenskarnas välbefinnande.

---

15 av 30. Kvotering bör användas för att öka kvinnornas representation på viktiga poster inom samhällslivet.

Sympatiserar starkt

innebär att du anser att Sverige måste ta till lagstiftning för att bereda kvinnor, som är det underrepresenterade könet på höga befattningar i offentlig verksamhet och näringslivet, tillträde till befattningar där män dominerar. Du tror inte att jämlikheten inom arbetslivet utvecklas på annat sätt än med tvingande medel och positiv särbehandling. Du anser att andra metoder att verka för ökad jämställdhet i arbetslivet tar för lång tid.

Sympatiserar

innebär att du anser att kvinnor och män har lika goda möjligheter att upprätthålla olika befattningar. Därför är det fullt rimligt att öppna för att kvinnorna blir fler på ledande poster,

menar du.

Är emot

innebär att du anser det vera fel att via lagstiftning kvotera in människor på olika poster. Däremot kan du mycket väl tänka dig att myndigheter, politiska partier och företag på egen hand visar sig som föredömen och lyfter fram kvinnor.

Är starkt emot

innebär att du anser att tillsättning av tjänster i offentliga sammanhang eller i näringslivet ska ske strikt utifrån enskildas meriter. Att väga in andra aspekter ger fel signaler till omgivningen och kan skada både den enskilde och företaget, menar du.

Bakgrund

Under de senaste åren har kraven om jämställdhet mellan kvinnor och män inom arbetslivet höjts. Klagomål har yttrats om att det fortfarande är män som sitter på beslutsfattarepositioner både i näringslivet och i den offentliga sektorn. Kvotering innebär för anhängarna en positiv särbehandling vid lika meriter av ett underrepresenterat kön, till exempel vid tillsättning av tjänster inom myndigheter och statliga verk. Motståndarna säger att man inte kan eller bör lagstifta om kvotering eller positiv särbehandling, utan att tillsättning av tjänster i offentliga sammanhang ska ske utifrån enskildas meriter.

---

16 av 30. Sverige bör bli medlem av Nato.

Sympatiserar starkt

innebär att du anser att Sverige borde ha blivit Nato-medlem redan på 50-talet.

Sympatiserar

innebär att du tycker att Sverige bör ansöka om medlemskap. Du ställer upp på tesen att så länge vi inte står utanför Nato bör vi handla och uppträda politiskt på så sätt att dörren står öppen för svenskt medlemskap i en snar framtid.

Är emot

innebär att du tycker att det inte är aktuellt med medlemskap i dag. Du är dock inte så kategorisk att du stänger dörren för all framtid. Du kan tänka dig att Sverige kan hamna i ett annat världspolitiskt läge och att vi då i alla fall ska ha friheten att göra en nya värdering av vår alliansfrihet.

Är starkt emot

innebär att du har stängt dörren till Nato. Du vill leva i ett land som är neutralt i fred och alliansfritt i krig.

Bakgrund

Efter Berlin-murens fall och Sovjetunionens upplösning har det europeiska säkerhetspolitiska läget förändrats dramatiskt. NATO, som merparten av EU-länderna är medlemmar i, liksom Danmark och Norge, utvecklas alltmer till en säkerhetsordning för hela Europa. Forna fienden Ryssland deltar tillsammans med NATO-länderna inom ramen för Partnerskap för Fred (PFP). Sverige har trots EU-medlemskapet valt att vara militärt alliansfritt, som vår nästan 200-åriga tradition påbjuder. Sverige deltar också i PFP och den svenska försvarsindustrin har fusionerats eller uppköpts av producenter från NATO-länderna. Trots detta finns ännu så länge ingen omfattande debatt om att ge upp den militära alliansfriheten till förmån för medlemskap i Nato. Även om det i debatten ofta påpekas att Sverige bör hålla dörren till Nato öppen och agera så i dag att ett medlemskap inte utesluts längre fram. Man kan säga att Sveriges nya säkerhetsdoktrin har öppnat för en sådan hållning.

---

17 av 30. Staten bör stödja föräldrar som vill vara hemma med barn istället för att ha barnen i kommunal barnomsorg.

Sympatiserar starkt

innebär att du är för ett vårdnadsbidrag till föräldrar som väljer att vara hemma med sina barn. Du ser ett mycket stort värde i att föräldrarna kan vara hemma hos sina barn så länge som möjligt.

Sympatiserar

innebär att du förespråkar olika alternativ i barnomsorgen. Du vill att föräldrar som alternativ till kollektiv barnomsorg ska kunna välja att vara hemma lite längre än nuvarande föräldraledighet tillåter.

Är emot

innebär att du anser det viktigt att staten i första hand stödjer den kollektiva barnomsorgen, t ex kommunala förskolor, kommunala dagmammor och kooperativa förskolor. Du anser att barn utvecklas bäst av att umgås med andra barn.

Är starkt emot

innebär att du anser att statens resurser helt och hållet ska satsas på kommunala förskolor, där alla barn ska erbjudas plats. Du menar att vårdnadsbidraget binder kvinnorna vid spisen.

Bakgrund

Att staten ska finansiera att en förälder kan erhålla ett bidrag för att stanna hemma med småbarn har presenterats som en välfärdsreform som ger familjerna valfrihet. Idag kostar en förskoleplats mellan 60 000 och 80 000 kronor per år men den som vill vara hemma med små barn får ingen ekonomisk ersättning. De som förespråkar bidrag/ avdrag ser det som ett sätt att skapa balans mellan dem som väljer förskola och dem som väljer att vara hemma. Motståndarna till denna reform menar att det leder till en försämrad situation för kvinnorna som då lämnar arbetsmarknaden och återgår till hemmen. Kvinnorna blir beroende av männen, säger kritikerna, och understryker att föräldraförsäkringen underlättar för både kvinnor och män att stanna hemma med barn under de första åren. Barnens bästa är en annan utgångspunkt för dem som är motståndare till detta reformförslag. De menar att förskolan stimulerar barnens självständiga utveckling och social interaktion med andra barn.

---

18 av 30. Skolor, förskola och sjukhus ska kunna drivas som privata aktiebolag.

Sympatiserar starkt

innebär att du tror på en fri marknad inom alla områden. Du menar att alla verksamheter bör utsättas för konkurrens för att fungera väl. Du är övertygad om att bara det privata bolag som skapar bra sjukhus, förskola och skolor kan åstadkomma en vinst för egen del. På så sätt blir vinsttänkandet inte negativt, utan snarare en förutsättning för kvaliteten.

Sympatiserar

innebär att du anser att de offentliga verksamheterna bör utsättas för konkurrens för att skapa mångfald, för att människor ska få lättare att välja och för att verksamheterna ska få högre kvalitet. Du är dock tveksam till att släppa in ett vinstintresse inom vården och skolan.

Är emot

innebär att du anser att skolor, förskola och sjukhus bäst drivs som i dag i allmän regi utan vinstintressen.

Är starkt emot

innebär att du anser att skolor, förskola och sjukhus ska drivas utifrån det allmännas bästa av våra gemensamma offentliga sektor. Du menar att det finns ett stort politiskt värde i att skolan, barnomsorgen och vården ger alla lika möjligheter och att denna inställning kräver största möjliga insyn från valda politiker. Vinstintressen har inte i den här typen av verksamhet att göra, menar du. När vinstintresset kommer med i bilden är risken stor att alla inte får samma del av vården eller skolan.

Bakgrund

De flesta partier kan idag tänka sig att kommunal och annan offentlig verksamhet får drivas i bolagsform. En typisk inställning är denna: Vårt mål för att underlätta för alternativ är att skapa mångfald, öka kreativiteten och stärka delaktigheten. Däremot är privata bolag med vinstintressen inte lika accepterade. Den grupp som vill öppna för konkurrens från privata bolag inom vården och skolan kräver konkurrens på lika villkor.

---

19 av 30. Kärnkraften ska avvecklas inom en snar framtid.

Sympatiserar starkt

innebär att du menar att kärnkraften är så riskabel för människoliv, människors hälsa och miljön på jorden att avvecklingen av all svensk kärnkraft måste påbörjas omedelbart. Du anser att hälften av den energi vi förlorar när vi lägger ner kärnkraftverken kan vi vara utan, resten kan vi ersätta med andra energikällor. Därför vill du se en ordentlig satsning på nya energikällor som sol och vind.

Sympatiserar

innebär att du är för en successiv avveckling av kärnkraften enligt en plan som utgår från att kärnkraften faktiskt är farlig för människor och miljö och att vi bör spara på energi. Argumentet att kärnkraftsaggregaten är i gott skick och kan hålla ytterligare några decennier har underordnad betydelse för dig.

Är emot

innebär att du tar stor hänsyn till att kärnkraftsaggregaten i Sverige är i gott skick och fullt driftsdugliga i ytterligare några decennier. Du menar att kärnkraften kan drivas en tid till dels för att den är användbar, dels för att ge oss tid och möjlighet att bygga ut andra energikällor.

Är starkt emot

innebär att du är för en fortsatt kärnkraftsanvändning. Ett av dina huvudargument är att

alternativa energikällor är för dyra och att t ex vindkraftverken än så länge bara står för ungefär en halv procent av energiuttaget. Du tycker desutom att vindkraftverken förfular miljön.

Bakgrund

Länge uppfattades år 2010 som ett slutdatum för svensk kärnkraft. Men samtidigt som kärnkraften avvecklas i andra länder, t ex i Tyskland, efter uppgjorda tidsplaner, tycks det inte längre finnas något slutdatum i Sverige. Nu gäller striden om svensk kärnkraft förnuftighetsprinciper, skulle man kunna säga. En grupp anser att det är förnuftigast att avveckla kärnkraften snarast möjligt eftersom den är osäker, ett hot mot människor och miljö och inte är en tänkbar energikälla på sikt. Denna sida hävdar ofta att så länge kärnkraften finns begränsas forskning och utbyggnad av nya moderna förnybara energikällor. I denna grupp finns människor som anser att vi kan spara en del på vårt energiuttag. Den andra gruppen anser att det är mest förnuftigt att använda befintlig kärnkraft så länge den är säker och möjlig. Dessa vill se en balanserad utfasning av kärnkraften baserad på introduktion av förnybara energislag och en energieffektivisering som inte äventyrar förmågan att producera nödvändig elektricitet till hushåll och näringsliv.

---

20 av 30. Starköl och vin bör kunna få säljas i livsmedelsbutiker.

Sympatiserar starkt

innebär att du vill slopa Systembolagets försäljningsmonopol. Du kan tänka dig att också tillåta starkspritsförsäljning i andra butiker, specialbutiker eller livsmedelsbutiker, än Systembolagets.

Sympatiserar

innebär att du anser att Systembolagets monopol på sikt bör avvecklas och att specialbutiker och vissa livsmedelsbutiker får möjlighet att sälja öl och vin. Starksprit bör endast få säljas på Systembolaget, anser du.

Är emot

innebär att du anser att alla spritdrycker också fortsättningsvis ska säljas endast på Systembolaget.

Är starkt emot

innebär att du förmodligen är nykterist eller har stora sympatier för en mer restriktiv alkoholpolitik. Du tycker att Sverige ska hålla fast vid Systembolagets försäljningsmonopol oavsett påtryckningarna från EU. Det är viktigt av sociala och medicinska skäl att sprit-, vin- och ölförsäljningen kan regleras av staten med hjälp av Systembolaget och skatterna, anser du.

Bakgrund

En grupp talar för att Systembolagets detaljhandelsmonopol successivt bör avvecklas till förmån för ett system där licensierade butiker får bedriva alkoholförsäljning. Dessa butiker kan t ex vara livsmedelsbutiker eller butiker specialiserade på alkoholförsäljning. Inledningsvis bör starköl och vin kunna säljas enligt dessa regler, därefter kan en breddning ske även till spritdrycker. Den andra gruppen, som i alla fall bland politiker är i stor majoritet, är i dag starka motståndare till att släppa öl- och vinhandeln fri.

---

21 av 30. Eleverna bör få betyg oftare.

Sympatiserar starkt

innebär att du tycker att betygssättningen ska börja redan i lågstadiet. Du anser att det är bra att barnen vänjer sig vid att bli bedömda och grupperade redan tidigt. Sådant är ändå livet. Du menar att betyg är ett bra redskap för elever och föräldrar att få veta var eleven står kunskapsmässigt i förhållande till kamrater, förväntade kunskapskrav och mål. Du anser också att betyg är ett bra mätinstrument för lärarna.

Sympatiserar

innebär att du gärna flyttar första betygstillfället för eleverna från högstadiet till mellanstadiet. Du anser att betyg är ett bra komplement till samtal mellan lärare, elev och föräldrar. Du menar också att betygen behövs som praktiskt redskap när elever söker vidare till gymnasiet och senare till högskolan.

Är emot

innebär att du vill behålla betygssättningen fr o m årskurs åtta. Du föredrar en skola med mindre betygshets och menar att betygen i första hand är ett urvalsinstrument inför högre studier, som säger väldigt lite om elevernas faktiska kunskaper och förmågor. Bedömningar av elever måste komma fram på andra sätt, t ex i samtal mellan elever, föräldrar och lärare.

Är starkt emot

innebär att du vill ha en grundskola utan betyg. Du menar att betyg enbart leder till stress i skolan och på så sätt motverkar långsiktig kunskapsinhämtning. För dig är betyg dåliga värdeomätare av elevernas faktiska kunskaper och förmågor. Du menar att betygen dåligt mäter förmågor som

social kompetens och förmåga till samarbete, förmågor som du anser viktigare än kunskapen när Karl XII dog.

Bakgrund

En fjärdedel av eleverna lämnar grundskolan med stora problem att läsa och skriva. Den ekonomiska nedrustningen av skolan under 1990-talet har lett till ökade kunskapsklyftor, visar undersökningar. Kommunaliseringen av skolan har dessutom lett till svårigheter att följa kunskapsutvecklingen i ett nationellt perspektiv. Den som vill ha betyg oftare i skolan tycker att betyg är tillräckligt säker metod att dels mäta enskilda elevers kunskaper, dels ge en samlad bild av vad alla svenska barn uppnått och kan. Det är viktigt att veta vad barn och ungdomar lär sig i skolan för att kunna förändra och utveckla skolan och sätta in åtgärder. Betygsivrare menar också att betygen sporrar eleverna och att betyg är ett bra sätt att lösa antagningsförfarandet till gymnasie- och högskolan. Mot betygsivrar står de som vill ta bort betygen helt eller kraftigt tonar ner betygens betydelse. Dessa har haft vind i seglen under lång tid och som ett resultat av deras arbete ges de första betygen i årskurs åtta i grundskolan. Dagens betygssystem syftar i första hand till att fungera som urvalsinstrument inför gymnasiet. Men på senare tid har flera kommuner med stöd av föräldrar och lärare planerat för betygssättning betydligt tidigare. De politiska partierna är splittrade enligt höger-vänsterskalan. Det är de borgerliga partierna som driver på för tidigare betygssättning.

---

22 av 30. Det är viktigt att satsa mer ekonomiska resurser än i dag på landsbygden.

Sympatiserar starkt

innebär att ²Hela Sverige ska leva² är honnörsord för dig. Oavsett var människor bor ska de ha samma rätt till service och vettiga levnadsvillkor, kräver du. Du störs av stockholmsfixeringen och vägrar acceptera att verksamheter inte kan skötas utanför huvudstaden. Du menar att det är en nationell skyldighet för staten att med ekonomiskt stöd se till att landsbygden lever. Helst skulle du se att några viktiga departement, verk och myndigheter placerades utanför Stockholms tullar.

Sympatiserar

innebär att du tycker att social service, rimliga avstånd till affärer, fungerande kommunikationer och telekommunikationer samt skolor och regionala högskolor är naturliga inslag i varje svensk region. Du tycker att det ska finnas stöd för denna verksamhet om regionerna inte själva klarar att bära ekonomin.

Är emot

innebär att du tycker att varje landsända ska stå på egna ben, klara sin försörjning och tillväxt genom egna insatser.

Är starkt emot

innebär att du är storstadsbor, säkert stockholmare, och förmodligen aldrig varit utanför centrum annat än med flyget.

Bakgrund

Redan i dag har vi en relativt kraftig omfördelning mellan stad och land enligt principen att storstadsregionerna betalar avsevärda summor till glesbygdsområdena. Men ett ökat stöd till landsbygden anses ändå behövas för att bryta regionala skillnader och garantera att alla människor oavsett var de bor har rätt till samma levnadsvillkor. Tillgång till social service, rimliga avstånd till livsmedelsaffärer, fungerande kommunikationer och telekommunikationer samt skolor och regionala högskolor utgör exempel på vad ett ökat stöd till landsbygden möjliggör. Jordbruk, skogsbruk och gruvindustrin är viktiga näringsgrenar för Sveriges ekonomi och för sysselsättningen i de mindre befolkade områdena.

---

23 av 30. Hushållsnära tjänster, t ex köp av städning, trädgårdsarbete etc, bör underlättas, exempelvis genom avdrag i deklarationen.

Sympatiserar starkt

innebär att du inte vill eller hinner städa och laga mat själv och att du har råd och är beredd att betala för sådan service. Du tror att fler har samma inställning och att en ny marknad för serviceinriktade människor kan växa fram, men att det kräver att köparen av servicen kan göra ett skatteavdrag. Förmodligen, resonerar du, förlorar inte staten sina skatteintäkter eftersom de många människor som i dag betalar svart för servicen i hemmet kommer att betala skatt för den i fortsättningen.

Sympatiserar

innebär att du kan tänka dig att betala för service i hemmet, om den blir billigare än i dag genom. Du tror att hemtjänsten kan skapa fler jobb, särskilt bland unga svenskar och nya svenskar. Det är ett bra sätt att ta sig in på arbetsmarknaden för dessa grupper, menar du.

Är emot

innebär att du inte tror att den här formen av hemtjänster skapar särskilt många jobb och att denna typ av jobb dessutom innebär att vi återgår till gamla tider, när en del familjer hade pigor i hemmen.

Är starkt emot

innebär att du ser på hemservice som ett sätt för staten (och därmed alla andra skattebetalare) att hjälpa till att subventionera rika familjer att städa och laga mat. Det kan inte vara en uppgift för staten år 2000 att locka unga kvinnor att hemarbeta hos andra eller att bli pigor.

Bakgrund

Med hushållsnära tjänster menas städning i hemmet, matlagning, reparationer och trädgårdsjobb. Argumentet för dessa tjänster är att de kan skapa arbetstillfällen för människor med låg utbildning, arbetslösa och invandrare och att det förvandlar "svarta" jobb till "vita". Det påstås att dessa tjänster utgör ett konkret och positivt alternativ för den som är arbetslös och helt beroende av myndigheterna för att trygga sin utkomst. Dessutom hävdas att hushållsnära tjänster erbjuder en rad nya tjänster som innebär ökad frihet och även jämlikhet för beställarna. Hushållsnära tjänster ska kopplas till ett skatteavdrag för beställaren och differentierad (lägre) momsats. Kritikerna menar att den som ivrar för förslaget utgår från en pessimistisk syn på Sveriges ekonomiska framtid och att man tar till en panikåtgärd för att skapa en viss typ av sysselsättning. Andra har föreslagit "hemtjänster", oavsett om de är privata, kooperativa eller offentliga, till förmån för de äldre och som gör det lättare för pensionärer att bo kvar hemma.

---

24 av 30. I framtiden bör den enskilde få ta större ekonomiskt ansvar för sin egen trygghet och välfärd, t ex genom pensionssparande och individuella försäkringar.

Sympatiserar starkt

innebär att du förfäktar ett nytt samhällssystem, där den offentligt finansierade välfärden är betydligt mindre omfattande än i dag, där skatterna är låga och där den enskilde tar mer ansvar för sitt liv och sin framtid. Den enskilde kan själv välja omfattning på sin välfärd och betalar själv till sin pension och sjukförsäkring.

Sympatiserar

innebär att du anser att den enskilde själv ska lägga undan mer pengar till sin pension, som komplement till sin sjukförsäkring och till medicinsk vård. Det, menar du, kräver att inkomstskatten sänks och att den enskilde får mer pengar att röra sig med.

Är emot

innebär att du anser att vi ska behålla dagens samhällssystem. Våra höga skatter kan motiveras med att alla är garanterade en viss grundtrygghet, vilket gör att klasskillnaderna inte ökar dramatiskt.

Är starkt emot

innebär att du anser att privata välfärdslösningar är ett hot mot vårt trygga och solidariska samhälle. Genom att alla betalar skatt för sin och andras välfärd och genom att den offentliga sektorn hanterar försäkringssystem och pensioner garanteras alla en del av tryggheten. Individuella och privata lösningar ökar klyftorna och vi kommer att få se fler unga och gamla tiggare på gatorna, säger du.

Bakgrund

I nittioalets början genomgick Sverige den värsta ekonomiska krisen sedan 1920- och 1930-talet. Nittioalets kris blev dyr eftersom många människor var beroende av det offentligas hjälp för att klara sig. Följden blev att regering och riksdag tvingades utsätta välfärden för hårdhänta ingrepp i syfte att minska samhällets utgifter. Den enskildes ökade ansvar för sin egen välfärd är idag ett faktum i och med att de allmänna socialförsäkringar, t ex den allmänna pensionen eller sjukförsäkringen, inte räcker för att garantera individen en bibehållen levnadsstandard.

---

25 av 30. Polisen bör ges ökade resurser i syfte att förhindra brott

Sympatiserar starkt

innebär att du anser att Sverige, som har världens högsta skattetryck, ska ge polisväsendet resurser att fullgöra sina åtaganden. Nya friska pengar ska kombineras med åtgärder som gör att polisens uppgifter kan renodlas, menar du. Poliserna är utbildade för polisarbete och skall utföra sådant arbete. Annan personal får ta hand om administrativa åtgärder. Du vill öka intaget till Polishögskolan kraftigt och återställa ordningen inom kriminalvården. Eftersom kriminalvårdens uppgift först och främst är att skydda medborgarna måste permissionsregler som innebär att grova brottslingar kan ha uppemot 100 permissioner per år brytas upp, säger du.

Sympatiserar

innebär att du tycker att det finns för få poliser i Sverige. Du vill ha en närvarande och synlig polis, som kan skapa trygghet och förebygga brott. Fler närpoliserna, som verkar i ett bestämt område och lär känna människorna, innebär ökade möjligheter att upptäcka och beivra brott.

Är emot

innebär att du är emot att polisen med automatik får ökade ekonomiska anslag. För att öka antalet poliser på gator och torg i syfte att förhindra brott talar du snarare om att det krävs en kombination av ökade resurser, omorganisation och prioriteringar inom polisen. Du talar för en politik för rätts- och polisväsendet som utgår från ett medborgarperspektiv och bygger på en kriminalpolitisk helhetssyn. Målet är att minska brottsligheten och skapa ett tillitsfullt och solidariskt samhälle där alla människor kan känna sig trygga i sin vardag. Du ser det som viktigt att utveckla samarbetet mellan olika delar av rättsväsendet och det övriga samhället. Du tror att de till barn och ungdomar riktade brottsförebyggande insatserna är lika viktiga som mer pengar till poliserna.

Är starkt emot

innebär att du ser stora risker med och är rädd för en allt för stark polis.

Bakgrund

Sverige har blivit ett öppnare samhälle. Det innebär ökad risk för ökad brottslighet och att internationell brottslighet sprids hit. Under senare år har vi också noterat ökad brutalisering av brottsligheten. Följden har blivit ett tämligen allmänt politiskt krav på fler poliser i syfte att skydda medborgarna och för att öka möjligheten att klara upp begångna brott. De borgerliga partierna menar dock att den socialdemokratiska regeringen prioriterar polisen och rättsväsendet alldeles för lågt och att det är oacceptabelt att landets medborgare, trots världens högsta skatter, skall behöva utstå den otrygghet som ökad brottslighet medför. De borgerliga partierna talar för fler poliser över huvud taget och en mer närvarande och synlig polis på gator och torg. Socialdemokraterna ser närpolisen som polisväsendets viktigaste bas och menar att brottsförebyggande arbete bör ske i nära samarbete med kommunerna. Genom att arbeta nära medborgarna blir poliserna bekanta med sitt område och med dem som bor och arbetar där. Det ger polisen större möjligheter att både förebygga och beivra brott.

---

26 av 30. Av miljöhänsyn är det ett viktigt politiskt mål att begränsa bilismen.

Sympatiserar starkt

innebär att du anser att bilens miljöpåverkan i dag är alltför stor, särskilt i storstäderna. Du skulle med politiska medel vilja göra kraftiga inskränkningar i biltrafiken, i vissa delar rent av förbjuda bilen, och på så sätt tvinga fler att använda kollektiva färdmedel och tvinga företagen att använda miljösäkrare transportmedel.

Sympatiserar

innebär att du anser att det inte går att expandera den bilburna delen av befolkningen. Fler måste använda kollektiva färdmedel.

Är emot

innebär att du anser att medborgarna genom information och utbildning kommer att kunna ändra attityd i bilfrågan och börja välja kollektiva färdmedel.

Är starkt emot

innebär att du anser att det är upp till dig själv att bestämma om, när och var du ska använda din bil. Du är motståndare till förbud eller inskränkningar när det gäller bilismens expansion.

Bakgrund

I debatten hör vi ofta två grupper: Det framstår för de flesta som osannolikt att en ständigt ökad bilburen rörlighet kan fortsätta expandera och då speciellt i de stora städerna där de bästa alternativen, väl utbyggda allmänna kommunikationsmedel, finns. En grupp är övertygad om att välinformerade medborgare kan tänkas sätta sig in i de problem som är förknippade med den globala bilismens fortsatta tillväxt och därigenom sakta men säkert ändra attityd och nyttja andra kommunikationsmöjligheter än bilen när så möjligt. Den andra gruppen vill genom politiska beslut kunna inskränka och förbjuda bilismen på vissa platser.

---

27 av 30. Sverige bör snarast öka biståndet till fattiga länder.

Sympatiserar starkt

innebär att du anser att biståndet ska höjas omedelbart. Du säger att Sverige har förlorat sin position som ledande nation för utveckling i tredje världen.

Sympatiserar

innebär att du anser att Sverige ska höja biståndet när ekonomins så tillåter.

Är emot

innebär att du anser att Sverige betalar tillräckligt mycket till utvecklingsländerna redan. Är starkt emot innebär att du är för ett sänkt bistånd och att pengarna ska användas inom Sverige i stället.

Bakgrund

. Redan 1968 beslutade en enig riksdag att anslå 1 procent av bruttonationalinkomsten (BNI) till utvecklingsbistånd. En procentmålet har länge varit en grundbult i Sverige bistånd. Ett bistånd på just 1 procent skulle garantera en långsiktig biståndsverksamhet, oavsett de rådande ekonomiska konjunkturer. Under 1990-talet, och som en följd av den ekonomiska krisen, sänktes biståndsanslaget från 1 procent till 0,7 procent av BNI. Biståndsanslaget var aldrig som en budgetregulator, men under den ekonomiska krisen tvingades alla att ta ansvar för ekonomin. Anhängarna av ett höjt bistånd påpekar att behovet av katastrofhjälp ökat i världen på ett markant sätt under senare år och att naturkatastrofer till följd av orkaner, jordbävningar, översvämningar och massvält har lett till enorma lidanden i olika delar av världen. De menar också att biståndet från världens industrialiserade länder till världens fattiga länder är ett uttryck för solidaritet, rättvisa och ett delat ansvar för att lösa globala problem.

---

28 av 30. Genförändring av livsmedel bör tillåtas under förutsättning att konsumenten informeras genom tydlig märkning.

Sympatiserar starkt

innebär att du inte är rädd i mer generella termer för den påverkan som vetenskapen numera kan göra på våra livsmedel. Du tror tvärtom att vetenskapen kan öka kvaliteten och kvantiteten av livsmedel, till glädje för människan. Du tycker att det är upp till den enskilde att välja bland de möjligheter som finns på marknaden. Den som vill äta genmanipulerad mat ska få göra det, andra ska ges möjlighet att välja bort sådana produkter.

Sympatiserar

innebär att du sätter tilltro till producenternas vilja och intresse av att ha en tydlig information på sina varor och människors kunskap och förmåga till självständiga val.

Är emot

innebär att du tycker att det är ett etiskt problem med vetenskaplig påverkan av våra livsmedel. Du litar inte på att människor alltid läser innehållsdeklarationer.

Är starkt emot

innebär att du anser att genmanipulation är etiskt fel och inte bör tillåtas under några omständigheter.

Bakgrund

Många konsumenter är idag mycket medvetna och ställer nya krav på producenterna. Detta ser många som tecken på en ny folkrörelse. Utan ursprungsmärkning, fullständig innehållsdeklaration, märkning av genmanipulerade varor och jämställdhets-, rättvise- och miljömärkning kan konsumenterna inte göra medvetna val, utan tvingas förlita sig på producenterna. Detta informationsbehov gäller inte bara produkter, utan också företag som tillhandahåller olika tjänster. Ett exempel är konsumenternas ökade intresse för etiskt sparande i miljöfonder - utan fullvärdig information har konsumenten ingen möjlighet att göra etiska ställningstaganden på marknaden. Företrädare för denna nya folkrörelse menar att om marknaden ska fungera krävs välinformerade konsumenter som träffar sitt val inte enbart utifrån varans pris. Konsumenten ska exempelvis informeras om och kunna välja om han eller hon vill ha bestrålad eller genmanipulerad mat eller inte. Kravet är att Sverige bör inom EU verka för att vi får fullständiga innehållsdeklarationer på livsmedel, att vi får behålla ursprungsmärkning och får information om en produkt är bestrålad eller genmodifierad.

---

29 av 30. Det är viktigt att skärpa lagstiftningen så att djurens rättigheter stärks.

Sympatiserar starkt

innebär att du resonerar ungefär så här: Eftersom djur har känslor och liksom människor kan uppleva smärta, lust och tillfredsställelse ska djuren behandlas på ett moraliskt riktigt sätt. Denna etiska syn, att vi ska ta hänsyn till djurs egna intressen, måste avspeglas i våra lagar, anser du. Djurs rättigheter måste vara utgångspunkten när vi formulerar en lagstiftning om djurs villkor. Dessa rättigheter måste utgå från den enskilda individ som djuret är och från olika arters särskilda förutsättningar.

Sympatiserar

innebär att du inte kan acceptera att något levande utsätts för onödigt och meningslöst lidande. Denna utgångspunkt är grunden till att Sverige har och ska ha världens strängaste djurskyddslag. Du anser att det är angeläget att genom internationellt arbete och inom EU fortsätta arbetet med att skydda djur mot onödigt lidande. Ekonomiska intressen får inte bli styrande och överordnade

det sätt på vilket djur behandlas.

Är emot

innebär inte att du är för att djur ska ha dåliga villkor. Du anser att människan har ansvar att värna om andra levande varelser, ska ta väl hand om de djur som hon har i sin vård och sörja för att dessa djur får leva ett så naturligt liv som möjligt. Förhållandet till djuren ska präglas av förvaltarskap, så att djuren behandlas med respekt och omtanke. Det faktum att djur och människor inte har samma värde, innebär inte att djuren skulle sakna värde.

Är starkt emot

innebär att du har något särskilt emot djur.

Bakgrund

Under senare år har vi blivit mer medvetna om att djur fara illa både i Sverige och i EU. De flesta inser att dålig djurhållning är inte bara etiskt oförsvarbart utan innebär även en hälsorisk för konsumenten. Ett ökat engagemang och intresse för djurens väl har medfört att människor som konsumenter blivit mer medvetna om djurhållningsfrågor. Medvetna och upplysta konsumenter har stora möjligheter att utöva påtryckning genom köp varor som säljs av producenter med en god djurhållning. En stark strömning just nu är att djurhållning och uppfödning måste ha sin utgångspunkt i djuret. Djur måste födas upp och hållas på ett sådant sätt att de kan bete sig naturligt.

---

30 av 30. Det skall vara tillåtet för arbetsgivaren att drogtesta anställda och arbetssökande?

Sympatiserar starkt

innebär att du anser att företagarnas och arbetskollegors rätt går före den enskilde medarbetarens. Du anser att integritetsproblem och kränkningar mot den enskilde som kan uppstå måste komma i andra hand. Du tycker också att detta är ett bra sätt att spåra dem som har drogproblem och att det är dags att ta till krafttag mot droganvändning.

Sympatiserar

innebär att du anser att den som har drogproblem bör få hjälp och att det därför är befogat med tester. Du anser också att den som har drogproblem kan vara till fara för sina medarbetare, vilket motiverar tester.

Är emot

innebär att du i första hand tar parti för den den enskilde som utsätts för kravet på drogtest. Du tycker att risken för felbedömningar vid utpekanden och krav på tester är en större fara än de problem som kan uppstå på arbetsplatsen på grund av att någon har drogproblem. Du menar att drogproblem kan upptäckas och hjälp sättas in utan från både arbetsgivaren och fackligt håll utan att behöva tillgripa tester.

Är starkt emot

innebär att du anser att drogtest är uttryck för en storebrorsstat, att de är starkt integritetskränkande mot den enskilde och därför omöjliga att förankra i ett öppet samhälle. Bara förslaget att någon ska genomgå drogtest är ett utpekande som kränker och som kan bli besvärligt för den enskilde att bli kvitt. Ett drogtest gör att den enskilde är stämplad för livet. Dessutom tror du att testerna kan komma att användas till andra ändamål.

Bakgrund

Det har blivit allt vanligare att arbetsgivare vill drogtesta sina anställda. Sverige och England är de två länder i Europa där det är vanligast med drogtest i arbetslivet. Syftet med drogtest på arbetsplatser är att identifiera eventuella missbrukare, att avskräcka från drogbruk samt att skydda tredje man mot de risker drogpåverkan kan medföra. Givetvis vill vi att det skall vara drogfritt på våra arbetsplatser, men drogtestning inrymmer komplicerade etiska ställningstaganden. Hur kommer testresultaten att användas? Hur värnas t.ex. individens integritet och rättssäkerhet? Finns risk att proverna också används för andra ändamål, t.ex. genetisk testning?